

Täysistunto

Maanantai 6.4.2020 klo 16.36—20.46

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 53 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 21/2020 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 4/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 4/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

20.34 **Paula Risikko kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Sivistysvaliokunnan puheenjohtajana esittelen mietinnön.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain, 1705/2009, 53 §:n mukaan valtiolle voidaan määrätä palautettavaksi perustamishankkeeseen tämän lain nojalla myönnetty valtionavustus, jos hankittu omaisuus on luovutettu toiselle taikka toiminta on lopetettu taikka omaisuuden käyttötarkoitus on muutettu pysyvästi eikä omaisuutta käytetä muuhun valtionosuuteen oikeutettavaan toimintaan. Palautettavassa määrässä otetaan huomioon rakennuskustannusindeksin suhteellinen muutos, ja siitä vähennetään rakennuksen iästä ja tavanomaisesta kulumisesta johtuva kohtuullinen arvon alenema.

Perustamishankkeeseen myönnettyjä avustuksia on jouduttu palauttamaan esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, kun oppilaitoksena toimivassa rakennuksessa on havaittu sisäilmaongelmia ja tilalle on rakennettu uudet tilat. Joissakin tapauksissa rakennuksia on luovutettu toimintaan, jossa uusi käyttötarkoitus ei enää vastaa aikaisempaa tai rakennuskanta on yhtiöitetty ja tiloja on tarjottu vuokrattavaksi myös muuhun toimintaan. Rakennuskustannusindeksin pistelukujen aiempaa nopeamman nousun vuoksi indeksin korottava vaikutus on joissain tapauksissa ollut suurempi kuin arvon alenema. Tämä on johtanut kohtuuttomaan tilanteeseen, jossa avustuksen palautettava määrä on noussut myönnettyä avustusta korkeammaksi.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että takaisin maksettavaksi määrättävien valtionavustusten laskentaperusteita muutetaan siten, että rakennuskustannusindeksi poistetaan laskentaperusteista. Lisäksi korotetaan nykyisiä laskentaperusteita, joilla määritetään perustamishankkeen rakennusten iästä ja tavanomaisesta kulumisesta johtuva kohtuullinen arvon alenema. Vastaavasti ehdotetaan korotettavaksi kirjastoautojen ja kirjastoveneiden hankintaan myönnettyjen avustusten arvon alenema.

Ehdotuksen tarkoitus on, että palautuksen euromäärä on nykyistä kohtuullisempi eikä se nouse myönnettyä avustusta suuremmaksi, kuten nykysäännösten mukaan on mahdollista

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

— kuten tuossa aikaisemmin totesin. Valtion kannalta palautusten laskentaperusteen muutoksella ei esityksen mukaan ole suurta merkitystä verrattaessa palautuksia myönnettyjen perustamishankkeiden euromääriin. Esityksessä korostetaan, että perustamishankkeiden palautukset ovat poikkeuksellisia. Vuosina 2005—2019 on tässä esityksessä tarkoitettuja avustuksia myönnetty noin yhden miljardin euron edestä.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta ehdottaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomana. Ja tämä on mielestäni hyvin oikeudenmukainen laki siinä mielessä, että onhan se kovin kohtuutonta, että joudut palauttamaan enemmän kuin olet saanut. — Kiitos.

20.37 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja Risikko oikeastaan tiivistä tuossa viimeisessä lauseessa sen, mikä tämän koko esityksen pihvi on, eli mikä tämän rakennuskustannusindeksin poistaminen niistä laskentaperusteista. On todellakin aivan käsittämätöntä, että tämä olisi voinut johtaa ja on ehkä johtanut tilanteeseen, jossa avustuksen palautettava määrä on noussut sitä myönnettävää avustusta korkeammaksi.

Täällä on mainittu se, että näitä perustamishankkeissa myönnettyjä avustuksia on jouduttu palauttamaan esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, kun rakennuksissa, jotka ovat olleet oppilaitoksena, on havaittu sisäilmaongelmia. Tämä on varmastikin aika yleinen ongelma tällä hetkellä ja haaste monissa kunnissa, ja ikävä kyllä tämä esitys ei sinällensä poista muutamien kuntien omituisia tilanteita, joissa he joutuvat sisäilmaongelmien takia rakentamaan uusia koulurakennuksia. Mutta myös esimerkiksi vaikkapa Museoviraston suojelupäätös pitää voimassa näitten vanhojen rakennusten ylläpidon jollakin tavalla, ja tämä esimerkiksi omassa kotikunnassani tulee aiheuttamaan pysyviä juoksevia kustannuksia sen tähden, että tämän Eduskuntatalon suunnitellut Sirén on myöskin Lapinlahden Matin ja Liisan koulurakennuksen suunnitellut. Sen takia Museovirasto on laittanut sen suojeltavien koulujen listalle, ja vaikka sisäilmaongelmat ovat suuria, niin koulua ei voida kuitenkaan purkaa, joten tässäpä sitä on pienelle maalaiskunnalle haastetta sitten tuleviksiin vuosiksi.

20.39 Matias Marttinen kok: Herra puhemies! Täällä valiokunnan puheenjohtaja esitteli perusteellisesti ja jämäkästi, mistä tässä esityksessä on kyse. Kannatan lämpimästi näitä tehtäviä muutoksia tänne perustamishankkeiden mahdolliseen takaisinmaksuun liittyviin rahoitusperustemuutoksiin.

Näitä sivistystoimen puolelle tulevia perustamishankkeiden valtionavustuksiaahan ei enää viime vuosina ole itse asiassa myönnetty, vaan itse asiassa nyt sitten nämä, mitä siellä on vielä jäljellä, koskevat näitä kulttuuri- ja pääosin liikuntapaikkarakentamista ja liikunnan koulutuskeskusten tilannetta. Täällä edustaja Essayah toi hyvin esille näitä ongelmatilanteita. Tiedämme muun muassa oman kotikaupunkini Rauman osalta tilanteen, jossa meidän peruskorjattuun kouluun oli saatu ministeriöstä kymmenen vuotta sitten tällaista valtionavustusta. Nyt sitten on taas käyty läpi tätä tilannetta siinä mielessä, että koulun käyttö on jouduttu lopettamaan siellä ilmenneiden sisäilmaongelmien vuoksi, ja luulen itse asiassa, että tällaisia samantyyppisiä tapauksia lienee tässä maassa erittäinkin paljon.

Sinänsä on minusta täysin perusteltua, että itse asiassa tästä näiden koulujen erillisestä rakentamisesta on siirrytty kokonaan pois ja ajatellaan näin, että valtionosuusjärjestelmän kautta, kun kaupungit saavat sitten sen vaadittavan rahoituksen näiden hankkeiden toteut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2020 vp

tamiseen. Näihin liittyy, herra puhemies — aivan lyhyesti — yleisellä tasolla myös tiettyjä ongelmia, mitkä näkyvät muun muassa erityisesti siinä, että kun OKM on aikaisemmin myöntänyt tällaisia erillistä valtionavustusmäärärahaa näiden homekoulujen korjaamiseen, niin tällaisella erillisellä valtionavustuksella voi olla hyvä tarkoitus sinänsä, mutta helposti myös sitten ajatellaan, kun siellä on kuntia, jotka kamppailevat näiden talousvaikeuksien kanssa, että monta kertaa tällaisen valtionavustuksen hakeminen ja sen odottaminen saattaa itse asiassa lykätä myös aika paljon eteenpäin sitä välttämätöntä investointia. Siksi minusta ylipäänsä on järkevää, että tätä koko rahoitusmallia on pyritty yksinkertaistamaan. Tämä nyt käsittelyssä oleva esitys on yksi askel taas oikeaan suuntaan.

20.42 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Suomessa on ollut viime vuosina luvattoman paljon koulurakennuksia, joissa on todettu sisäilmaongelma. Korjaaminenkaan ei aina auta asiaa. Tilalle on jouduttu rakentamaan uudet tilat. Muun muassa tällaisesta tilanteesta hallituksen esityksessä voi olla kyse. Joissakin tapauksissa koulurakennuksia on luovutettu toimintaan, jossa uusi käyttötarkoitus ei enää vastaa aikaisempaa.

Hallitus esittää oikeudenmukaisen muutoksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin liittyen näihin perustamishankkeisiin. Laskentaperusteista poistetaan rakennuskustannusindeksi, ja tässä tarkennetaan perustamishankkeen vähennysprosenttia, joka koskee iän johdosta tehtävää arvon alenemaa. Joissakin tilanteissa syystä tai toisesta joudutaan maksamaan avustus takaisin valtiolle, ja siksi on tärkeää, niin kuin puheenjohtajamme sanoi, että kenenkään ei tarvitse maksaa enemmän kuin on saanut. Toki nämä palautukset ovat melko poikkeuksellisia, mutta ne tilanteet voivat olla jo lähtökohtaisesti ikäviä. Onkin hyvä, että palautuksen määrä kohtuullistetaan. On tärkeää, että kouluverkkomme pidetään terveenä ja kattavana ympäri maata.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 21/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.